

Deze factsheet presenteert de belangrijkste cijfergegevens van het voorbije decennium over de omvang van opioïdegebruik in Vlaanderen en België.

We bespreken achtereenvolgens:

- het gebruik bij verschillende groepen;
- combigebruik;
- injecterend gebruik;
- ziekte- en sterftecijfers;
- de hulpvraag bij personen die opioïden gebruiken;
- gegevens over verkeer;
- gegevens van politie en justitie;
- de beschikbaarheid en samenstelling van opioïden.

Deze factsheet maakt deel uit van een reeks factsheets over verschillende producten. Het document '[achtergrond bij de factsheets](#)' geeft meer uitleg bij de gebruikte cijfers.

In deze factsheet staan heel wat cijfers uit 2020 en 2021, twee jaren waarin de impact van de coronapandemie groot was. Houd doorheen het hele document in het achterhoofd dat bepaalde veranderingen of evoluties in 2020 en 2021 het gevolg kunnen zijn van de sterk veranderde maatschappelijke context (o.a. lockdownperiodes, langdurige coronamaatregelen en de sluiting van het uitgaansleven, scholen, eventzalen, sportkantines e.a.).

Opioïden behoren tot de categorie verdovende middelen en veroorzaken een verdovend effect^a. Het zijn stoffen die uit de papaverplant worden afgeleid. Uit ruwe opium wordt morfine vervaardigd en op basis van morfine kan via een chemische bewerking heroïne gemaakt worden. Er bestaan ook synthetisch bereide opioïden, met methadon en buprenorfine als bekendste middelen. Deze middelen worden als vervangingsmiddel voorgeschreven aan personen met een stoornis in het gebruik van opioïden.

^a Zie hiervoor ook [het Drugwiel](#)

^b Daarmee wordt bedoeld: heroïne en niet voorgeschreven opioïden zoals methadon, buprenorfine of fentanyl.

^c Deelnemers aan GDS 2019 waren hoofdzakelijk mannen, met een gemiddelde leeftijd van

Gebruik

Algemene bevolking

In 2018 had 0,7% van de Vlaamse bevolking van 15 tot 64 jaar in de voorafgaande twaalf maanden opioïden^b gebruikt.¹

In Europa werd in 2021 de prevalentie van heroïnegebruik in de bevolking van 15 tot 64 jaar geschat op 1 miljoen personen (0,33% van de EU bevolking). Op nationaal niveau komt dit overeen met minder dan 1 of meer dan 7 gevallen per 1.000 inwoners van 15 tot 64 jaar. In de Europese Unie kregen 419.000 mensen die opioïden gebruikten in 2021 een substitutiebehandeling.²

Scholieren in het secundair onderwijs

Gebruik van heroïne komt zeer weinig voor bij leerlingen in het secundair onderwijs in Vlaanderen: in het schooljaar 2012-2013 had 0,4% van de scholieren ooit heroïne gebruikt, 0,2% het laatste jaar.³ Vergeleken met tien jaar geleden zeiden in 2012-2013 minder leerlingen dat ze met dit product experimenteerden. Na 2013 werden specifieke cijfers voor heroïnegebruik bij leerlingen in het secundair onderwijs niet meer verzameld.

Uitgaansleven

In het uitgaansleven kwam recent gebruik van heroïne weinig voor. 2% van de Vlaamse uitgaanders zei in 2012 dat ze ooit heroïne gebruikten, 0,7% gebruikte het afgelopen jaar heroïne. In de periode 2003-2012 bleef het heroïnegebruik onder uitgaanders stabiel.⁴ Na 2012 werd heroïne als specifiek roesmiddel niet meer bevraagd.

Personen die drugs gebruiken

Van de personen die deelnamen aan de Belgische Global Drug Survey (GDS) in 2019 zei 5% dat ze ooit heroïne gebruikten. 1,5% deed dit in het voorgaande jaar. 4% gebruikte ooit opium en 1,2% gebruikte het afgelopen jaar opium. De GDS richt zich specifiek op middelengebruikende respondenten^c. De resultaten van dit onderzoek

29 jaar en 7 maanden, waarvan de meerderheid regelmatig uitging en het afgelopen jaar illegale drugs nam.

zeggen dan ook enkel iets over personen die drugs gebruiken en niet over de algemene bevolking.⁵

In het Drug Vibes onderzoek van Sciensano in 2022 zei 1% van de respondenten dat ze in de afgelopen maand heroïne gebruikten.⁶

Gedetineerden

Uit onderzoek bij gedetineerden in Vlaanderen in 2015-2016 bleek dat 35% tijdens detentie drugs^d gebruikte. 54% gebruikte ook al drugs in de 12 maanden voor de detentie. 14% gebruikte heroïne voor de detentie, 11% deed dat tijdens de detentie. 3% gebruikte voor het eerst heroïne tijdens detentie. 8% van de bevroegde gedetineerden gebruikte voor detentie methadon of buprenorfine. Tijdens de detentie kwam dat bij iets meer gedetineerden voor namelijk bij 9%.⁷ 25% meldde een life-time diagnose van een middelengerelateerde stoornis en 26% was al behandeld voor alcohol- of drugproblemen.⁸

Injecterend gebruik

Op basis van cijfers uit 2019 werd voor België het aantal volwassen injecterende gebruikers in de laatste 12 maanden geschat tussen 6.620-7.018.^e Dit betekende 0,7-0,8 op 1.000 inwoners.⁹

In 2021 waren 814 patiënten geregistreerd in de Treatment Demand Indicator (TDI)^f voor Vlaanderen wat betreft het gebruik van opiaten. 16% van de personen die opioïden gebruikten en daarvoor in behandeling waren, injecteerde het middel, 52% van hen injecteerde ooit (al dan niet een ander middel).¹⁰

42% van de respondenten die in 2022 deelnamen aan de evaluatiestudie van het initiatief spuitenruil in Vlaanderen, injecteerde bij voorkeur opioïden. Ter vergelijking: 51% prefereerde stimulerende middelen en 7% een cocktail van verschillende middelen. 28% van de respondenten injecteerden voor het eerst toen ze 18 jaar of jonger waren.¹¹

Combigebruik

De cliënten die in 2021 in de TDI waren geregistreerd voor behandeling van het gebruik van opioïden, gebruikten gemiddeld twee producten. Opioïden werden meestal gecombineerd met cocaïne of cannabis.¹²

^d Onder gebruik van drugs wordt in dit onderzoek het gebruik van illegale drugs en het gebruik van niet voorgeschreven medicatie begrepen. De onderzoekers benoemen dit als volgt: 1) cannabis, hasj, 2) heroïne, 3) andere opioïden (zoals morfine, fentanyl) zonder voorschrift, 4) cocaïne, crack, 5) amfetaminen, speed, 6) ecstasy (xtc), MDMA, designerdrugs, 7) lsd, acid, 8) slaap- en kalmeermiddelen (benzodiazepinen) zonder voorschrift, 9) methadon, Subutex (buprenorfine), Suboxone, zonder voorschrift; 10) steroïden, en 11) andere illegale drugs.

^e De schatting is gebaseerd op pseudo-geanonimiseerde identificatiegegevens van de behandelings- en schade beperkende diensten en een veldwerkstudie tussen februari en april 2019 in Brussel. Het aantal injecterende gebruikers werd geschat met behulp van

Gezondheidsrisico's

Infectieziekten

Personen die opioïden of andere middelen injecteren, lopen een groot risico om besmet te worden met infectieziekten zoals hiv en hepatitis B en C. Personen die opioïden gebruiken zijn door hun leefstijl ook vatbaarder voor besmetting met hepatitis A en tbc. Voor België of Vlaanderen is niet precies geweten hoeveel personen die drugs injecteren besmet zijn met infectieziekten.

Het percentage nieuwe personen dat met hiv werd besmet door injecterend druggebruik, ongeacht welk middel, schommelde de laatste 10 jaar in België tussen 0,5 en 2,1% (2% in 2021).¹³

Mortaliteit

In de doodsoorzakenstatistiek werden weinig sterfgevallen geregistreerd die te wijten zijn aan gebruik van opioïden. In de periode 2010-2020 overleden in het Vlaams gewest 533 personen, waarvan 409 mannen en 124 vrouwen, als gevolg van het gebruik van illegale drugs. Voor 10 mannen en 3 vrouwen was het overlijden in deze periode het direct gevolg van het gebruik van opioïden. In de laatste vijf jaar werden zes overlijdens door opioïden opgetekend.¹⁴

Bij driekwart (74%) van de in de Europese Unie gerapporteerde gevallen van een fatale overdosis speelden opioïden een rol, vaak in combinatie met andere stoffen.¹⁵

Merk op dat de sterftecijfers het werkelijk aantal overlijdens als gevolg van druggebruik onderschatten. Er wordt immers vooral gekeken naar de directe sterfte, wat wil zeggen dat het overlijden direct door het gebruik van drugs wordt veroorzaakt, bijvoorbeeld door een overdosis of vergiftiging. Sterfte onder personen die drugs gebruiken kan ook onrechtstreeks verband houden met druggebruik en veroorzaakt worden door (infectie)ziekten, zelfmoord, ... Personen die levenslang drugs gebruiken kunnen ook een natuurlijke dood sterven. De indirecte en de 'normale' sterfte onder personen die drugs gebruiken is niet zichtbaar in de officiële statistieken.

Hulpvraag

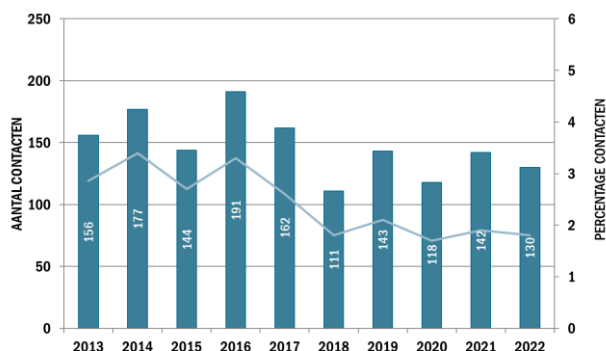
De registratie van de hulpvraag omwille van problemen door het gebruik van opioïden gebeurt in Vlaanderen en België niet uniform en niet overkoepelend voor alle types hulpverlening. Daarnaast zijn dubbeltellingen mogelijk. Er zijn dus geen uitspraken mogelijk over het totaal aantal personen dat opioïden gebruikt en in behandeling is.

capture-recapture methodologie. Om nationale schattingen te verkrijgen, werd het aandeel injecterende gebruikers in Brussel geschaald naar het totale aantal van deze populatie in België op basis van twee bestaande registers voor drugsbehandeling, die vervolgens werden vermenigvuldigd met het resultaat van het CRC.

^f In België wordt de hulpvraag omwille van middelengebruik geregistreerd via de Treatment Demand Indicator (TDI). Dit is een protocol met bijhorend registratiesysteem voor behandelingscentra die behandelingen aanbieden aan personen met een middelengebonden problematiek (illegale drugs, alcohol of slaap- en kalmeermiddelen).

In 2022 kwam in 1,8% (n=130) van de contacten van De Druglijn waarin een specifiek middel[§] ter sprake kwam, heroïne aan bod. Het percentage Druglijncontacten waarbij heroïne aan bod kwam, daalde van 4% in 2012 naar 1,8% in 2022.¹⁶

AANTAL CONTACTEN BIJ DE DRUGLIJN VOOR HEROÏNE, 2013-2022

In de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) had in 2022 4% (n=3.740) van het aantal cliënten op het onthaal een verslavingsproblematiek.¹⁷ Verslaving aan illegale drugs kwam in 2017 op de eerste plaats (40%), dat was een hoger aandeel vergeleken met alcoholverslaving (28%)^h. Een verslavingsproblematiek voor gecombineerd gebruik kwam voor bij 9% van de cliënten. Maar in tegenstelling tot voorgaande jaren werd in de CAW-registratie sinds 2014 geen verdere opdeling naar soort illegale drug gemaakt. Uit de cijfers van 2013 bleek nog dat slechts 1% van de cliënten een heroïneverslaving had. Door de verschillen in registratie zijn vergelijkingen met voorgaande jaren niet mogelijk.¹⁸

Van de 58.170 zorgperiodesⁱ die in 2022 in alle Centra Geestelijke Gezondheidszorg van Vlaanderen en Brussel werden geregistreerd, hadden 2.032 (3%) zorgperiodes betrekking op een persoon met een verslaving aan illegale drugs. 5% van deze zorgperiodes (n=94) had te maken met een verslaving aan opioïden. In 2012 was dat nog 12% (n=212).¹⁹

Bij 1.469 opnames in algemene ziekenhuizen in België in 2021 was de hoofddiagnose 'een stoornis gebonden aan een illegaal middel' (misbruik, afhankelijkheid of onbepaald). Dat stemde overeen met 3 op 10.000 ziekenhuisopnames^j.

Bij 321 (22%) opnames in algemene ziekenhuizen was de stoornis gerelateerd aan opioïden.

Bij opnames in algemene ziekenhuizen kwamen aan een middel gebonden stoornissen meer voor als nevendiagnose (n=30.906). In 2021 kregen 5.858 (19%) opnames de nevendiagnose 'stoornis gerelateerd aan opioïden'.²⁰

[§] Naast illegale middelen kunnen ook alcohol, tabak, medicatie of andere middelen ter sprake komen in een contact met De Druglijn.

^h Naast 'drugs' werden volgende categorieën geregistreerd: alcohol, medicatie, nicotine, gokken, computer, gecombineerd gebruik, middelengebruik zonder verslavingsproblematiek of niet gespecificeerd.

ⁱ Een zorgperiode is een dossier gekoppeld aan de behandeling van een probleem bij een persoon. De zorgperiode start bij de aanmelding en eindigt bij de administratieve afsluiting.

^j In 2021 zijn in totaal 5.282.471 opnames geregistreerd in de Minimale Klinische Gegevens (MKG).

^k Het gaat om opnames in een Psychiatrisch Ziekenhuis (PZ) en in een Psychiatrische

In 2021 werden in België 128.002 psychiatrische opnames^k geregistreerd. Bij 9.921 daarvan was sprake van een druggerelateerde stoornis als hoofddiagnose (8%).

In 2021 was voor 86 opnames de hoofddiagnose opiaatmisbruik. Bij 691 psychiatrische opnames werd de hoofddiagnose opiaat-afhankelijkheid gegeven. Dit is bijna een daling met 52% ten opzichte van 2011, toen dit er nog 1.431 waren.²¹

In 2021 vonden in de Vlaamse psychiatrische voorzieningen 787 gedwongen opnames plaats omwille van druggerelateerde stoornissen. 28 gedwongen opnames hadden als hoofddiagnose opiaatmisbruik- of afhankelijkheid.²²

In de gespecialiseerde centra voor mensen met een verslavingsproblematiek erkend door het RIZIV^l startten 5.661 patiënten een behandeling in 2021. 16% van de cliënten (n=918) was in behandeling voor opioïden als voornaamste middel. Bekeken tegenover de andere middelen is het aandeel nieuwe behandelingen voor opioïden als voornaamste middel tussen 2011 en 2021 afgenomen van 32% naar 16%. De meeste behandelingen vonden plaats in de Medisch Sociale Opvangcentra (MSOC).²³

In de Treatment Demand Indicator (TDI)^m voor Vlaanderen werd in 2021 in 7% van de geregistreerde nieuwe behandelingsepisodes opioïden als voornaamste product geregistreerd (n=1.206). Dit is een daling met 28% ten opzichte van 2015. Het ging hierbij om 814 patiënten, waarvan 74% mannen. 89% van de patiënten was ouder dan 30 jaar, waarvan de helft ouder was dan 40 jaar. De meeste behandelingen voor opioïden gebeurden ambulante (69%). De overgrote meerderheid van de patiënten werden al eerder behandeld (90%). Gemiddeld werden opioïden 5 dagen per week gebruikt. 57% gebruikte naast opioïden ook nog andere middelen.²⁴

In 2021 waren in België 15.426 patiënten in substitutiebehandeling, waarvan 35% in Vlaanderen (n=5.441).²⁵

Uit de gegevens van het project Spuitenruil Vlaanderen voor 2021 bleek dat 82% van de bezoekers van spuitenruilpunten heroïne gebruikte, hetgeen een toename was tegenover 2012 (73%). Heroïne was tevens het vaakst geïnjecteerde product. 73% had het in 2021 via injectie toegediend. Over een langere periode bekeken, ten opzichte van 2012 (68%), kwam injecteren van heroïne iets vaker voor.²⁶

Veroudering of verjonging van personen die opioïden gebruiken?

In de Treatment Demand Indicator (TDI)ⁿ voor Vlaanderen viel op dat het aandeel van de groep 40+ onder patiënten in behandeling voor opioïden als voornaamste product toenam tussen 2018 en 2021.²⁷

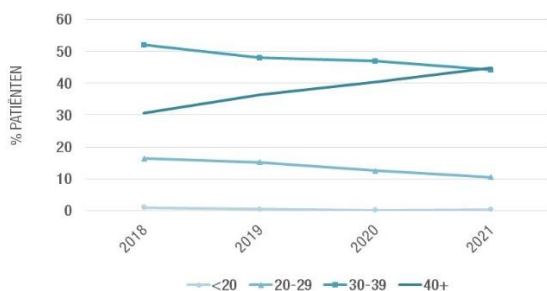
Afdeling van een Algemeen Ziekenhuis (PAAZ).

^l Dit zijn medisch sociale opvangcentra (MSOC), dagcentra voor ambulante begeleiding, residentiële crisiscentra voor kortdurende opvang, residentiële behandelingscentra en therapeutische gemeenschappen.

^m In België wordt de hulpvraag omwille van middelengebruik geregistreerd via de Treatment Demand Indicator (TDI). Dit is een protocol met bijbehorend registratiesysteem voor behandelingscentra die behandelingen aanbieden aan personen met een middelengebonden problematiek (illegale drugs, alcohol of slaap- en kalmeermiddelen).

ⁿ In België wordt de hulpvraag omwille van middelengebruik geregistreerd via de Treatment Demand Indicator (TDI). Dit is een protocol met bijbehorend registratiesysteem voor

EVOLUTIE AANDEEL LEEFTIJDGROEPEN BIJ PATIËNTEN IN BEHANDELING VOOR OPIOÏDEN, TDI, 2018-2021

Verkeer

Sinds 1 oktober 2010 kunnen bij verkeerscontroles speekseltests worden afgenomen. Dat gebeurt wanneer de politie op basis van een checklist met uiterlijke tekenen van druggebruik, een vermoeden van rijden onder invloed van drugs heeft. De speekseltest spoort onder andere morfine of 6-acetylmorfine op. Bij een positieve speekseltest wordt een speeksel- of bloedstaal nader onderzocht in een labo. Is ook dat staal positief, dan is men strafbaar.⁹

De federale en de lokale politie stelden in 2021 in België 13.281 processen-verbaal op in verband met rijden onder invloed van drugs. Dit was een aanzienlijke stijging tegenover 2020 (+22%), bijna een verdubbeling tegenover vijf jaar eerder en ruim een vervijfvoudiging tegenover tien jaar geleden. Het is echter niet duidelijk of het aantal controles ook gestegen is over de jaren en in welke mate dit deze stijging in PV's (deels) verklaart. 93% van de overtreders waren mannen. 40% was tussen 25 en 34 jaar. Meestal ging het om autobestuurders (73%) maar in 12% van de gevallen werd een proces-verbaal opgesteld voor een bestuurder van een vrachtwagen. Over welke illegale drug het telkens precies ging, werd niet gepreciseerd in deze cijfers.²⁸

In 2021 werden bij bestuurders 8.798 wegstesten afgenomen, waarvan 83% positief bleek te zijn op aanwezigheid illegale drugs na een confirmatietest via speekselanalyse. Van de 7.322 positieve testen werd er in 55 stalen enkel opioïden gedetecteerd (0,6%). In 111 andere gevallen werden opioïden in combinatie met een ander middel vastgesteld (1,5%). De meest voorkomende combinatie was cocaïne en opiaten (0,5%).²⁹

Politie en justitie

In België zijn hoofdzakelijk cijfers beschikbaar over de overtredingen van de drugwetgeving. Bij dit soort cijfers past het nodige voorbehoud. Dalingen of stijgingen in de cijfers wijzen niet altijd op een daling of stijging in de criminaliteit. De cijfers worden immers beïnvloed door veranderingen in nomenclatuur, veranderingen in federaal en lokaal veiligheidsbeleid, nieuwe procedures, de meldingsbereidheid van de bevolking, de registratiebereidheid van politiediensten, enzovoort.

⁹ behandelingscentra die behandelingen aanbieden aan personen met een middelengebonden problematiek (illegale drugs, alcohol of slaap- en kalmeermiddelen).

Misdrijven in verband met opioïden

In 2021 registreerde de federale politie in het Vlaams gewest 383 feiten in verband met bezit van opioïden, 264 feiten in verband met handel in opioïden en 71 feiten in verband met in- en uitvoer. Daarnaast werden 8 feiten geregistreerd in verband met fabricatie en gebruik.³⁰

Beschikbaarheid en samenstelling van opioïden

Hoe gemakkelijk is heroïne te verkrijgen?

Heroïne is het middel waarvan jongeren denken dat er het moeilijkst is aan te komen. In 2014 gaf 12% van de 15-24-jarige Belgen aan dat ze binnen de 24 uur redelijk of zeer gemakkelijk aan heroïne konden komen indien ze dit zouden willen.³¹

Inbeslagnames

In 2021 nam de dienst douane en accijnzen 1.503 kilogram heroïne en andere opioïden in beslag.³²

Prijs en samenstelling

De straatprijs van heroïne daalde tussen 2011 en 2021 van 25 euro naar 20 euro per gram. De gemiddelde zuiverheid van heroïne fluctueerde over de jaren tussen 13% en 30%. In 2021 bedroeg de gemiddelde zuiverheid van heroïne 25%.³³

Conclusie

Gebruik van opioïden komt op bevolkingsniveau zeer weinig voor. Voor België zijn er onvoldoende gegevens om iets te kunnen zeggen over evoluties in het gebruik van opioïden. In de alcohol- en drughulpverlening nam het aantal behandelingen voor opioïden als voornaamste middel de laatste jaren af. Enkele cijfers wijzen op een groeiende groep ouderen die opioïden gebruiken.

³⁰ Over het aantal afgenomen speekseltests en de resultaten daarvan zijn op dit ogenblik nog geen cijfers beschikbaar.

¹ Drieskens, S., Charafeddine, R., Demarest, S., Gisle, L., Tafforeau, J. & Van der Heyden, J. (2019). *HIS gezondheidsenquête 1997 - 2001 - 2004 - 2008 - 2013 -2018: Health Interview Survey Interactive Analysis*. Sciensano.
<https://www.sciensano.be/nl/projecten/gezondheidsenquete-0/>.

² European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2023). *European Drug Report 2023: Trends and Developments*. EMCDDA.
https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en

³ Rosiers, J., De Paepe, N., Geirnaert, M., & Van Damme, J. (2019). *VAD-leerlingenbevraging in het kader van een Drugbeleid Op School. Syntheserapport schooljaar 2017-2018*. Brussel: VAD.

⁴ Rosiers, J., Helderweert, E., Möbius, D., & Schrooten, J. (2019). *Uitgaansonderzoek 2018*. Brussel: VAD.

⁵ Winstock, A., Barratt, M., Ferris, J., & Maier, L. (2019). *Global Drug Survey 2019. Country Report for Belgium*. GDS.

⁶ Damian E. (2022). *Het gebruik van drugs in België. De voornaamste resultaten uit Drug Vibes. De Belgische drugsbevraging, Registratiejaar 2022*. Sciensano.
<https://www.sciensano.be/nl/biblio/het-gebruik-van-drugs-belgie-de-voornaamste-resultaten-uit-drug-vibes-de-belgische-drugsbevraging>

⁷ Favril, L. (2023). Drug use before and during imprisonment: Drivers of continuation. *International Journal of Drug Policy*, 115, 104027.

⁸ Favril, L., & Vander Laenen, F. (2017). Psychofarmaca en drugsgebruik in Vlaamse gevangenis. *Verslaving*, 13(2), 85-97.

⁹ Plettinckx, E., Crawford, F. W., Antoine, J., Gremeaux, L., & Van Baelen, L. (2021). Estimates of people who injected drugs within the last 12 months in Belgium based on a capture-recapture and multiplier method. *Drug and Alcohol Dependence*, 219, 108436.

¹⁰ Antoine, J. (2023). *Belgian Treatment Demand Indicator Register. Data Vlaanderen 2015-2021*. Sciensano. Data op verzoek.

¹¹ Windelinckx, T. (2023). *Rapport evaluatie onderzoek spuitenruil Vlaanderen 2022*. Free Clinic.

¹² Antoine, J. (2023). *Belgian Treatment Demand Indicator Register. Data Vlaanderen 2015-2021*. Sciensano. Data op verzoek.

¹³ Deblonde, J., Serrien, B., De Rouck, M., Montourcy, M., & Van Beckhoven, D. (2022). Epidemiologie van aids en hiv-infectie in België. Toestand op 31 december 2021. Sciensano.

¹⁴ Vlaanderen Departement Zorg (2023). *Statistiek van de doodsoorzaken 2001-2020*. Vlaanderen Departement Zorg. <https://www.zorg-en-gezondheid.be/statistiek-van-de-doodsoorzaak>

¹⁵ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2023). *European Drug Report 2023: Trends and Developments*. EMCDDA.
https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en

¹⁶ De Druglijn (2023). *Evolutie van de contacten bij de Druglijn volgens middel sinds 2001*. De Druglijn. Data op verzoek.

¹⁷ CAW (2023). *Data e-dossier CAW*. CAW. Data op verzoek.

¹⁸ Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (2021). *Data e-dossier*. Steunpunt Algemeen Welzijnswerk. Data bekomen op verzoek.

¹⁹ Vlaams Departement Zorg (2023). *EPD registratiegegevens CGG 2019-2022*. Vlaanderen Departement Zorg. Data op verzoek.

²⁰ FOD Volksgezondheid (2023). *Gegevens uit de databank MZG; de dato 24 05 2023*. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Dienst Data en Beleidsinformatie. Data op verzoek.

²¹ FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (2023). *MPG data middelengebruik*. Brussel: FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu Data op verzoek.

²² FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (2023). *Aantal gedwongen psychiatrische opnames voor middelengebruik in Vlaamse ziekenhuizen. Gegevens uit de databank MPG; de dato 23 05 2023*. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Data op verzoek

²³ VVBV (2022). *Statistische gegevens 2021*. VVBV. Data op verzoek.

²⁴ Antoine, J. (2022). *Belgian Treatment Demand Indicator Register. Data Vlaanderen 2021*. Sciensano. Data op verzoek.

²⁵ Belgian national focal point (2022). *National reporting package EMCDDA*. Not published contribution, Sciensano, Brussels.

²⁶ Windelinckx, T. (2022). *Rapport evaluatie onderzoek spuitenruil Vlaanderen 2021*. Free Clinic.

²⁷ Antoine, J. (2022). *Belgian Treatment Demand Indicator Register. Data Vlaanderen 2021*. Sciensano. Data op verzoek.

²⁸ Federale politie (2022). *Inbreuken drugs in het verkeer volgens type bestuurder 2021*. Federale politie. Data op verzoek.

²⁹ Sciensano; Belgian national focal point (2022). *National reporting package EMCDDA. Not published contribution*. Brussels: Sciensano.

³⁰ Federale politie (2022). *Feiten in verband met illegale drugs volgens middel 2021*. Brussel: federale politie. Data op verzoek.

³¹ Europese commissie (2014). *Young People and Drugs. Flash Eurobarometer 401*. Brussel: Europese commissie.

³² Federale overheidsdienst financiën (2021). *Jaarverslag 2021. Inbeslaggenomen drugs*. FOD Financiën. <https://view.genial.ly/6294c57c1feb99001198872e>

³³ Belgian national focal point (2022). *National reporting package EMCDDA. Not published contribution*. Brussels: Sciensano.

³⁴ Braekman, E., Charafeddine, R., Demarest, S., Drieskens, S., Gisle, L., & Hermans, L. (2020). *Tweede COVID-19 gezondheidsenquête: eerste resultaten*. Brussel: Sciensano. Gedownload van https://www.sciensano.be/sites/default/files/report2_covid-19his_nl_2.pdf

Colofon

Redactie: Else De Donder, David Mobiüs, stafmedewerkers VAD

Lay-out concept: www.watf.be

V.U.: dr. H. Peuskens, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

© juli 2023

VAD, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

T 02 423 03 33 | F 02 423 03 34 | vad@vad.be | www.vad.be

Deze factsheet is gratis te downloaden op

<https://www.vad.be/catalogus/detail/factsheet-opioïden>

De informatie uit deze factsheet mag worden overgenomen mits vermelding van de referentie: VAD (2023). *Factsheet opioïden*. VAD.

